

# JEDNOSTAVNE REČENICE

(rečenice s jednim predikatom)

## Dijelovi rečenice – članovi rečeničnoga ustrojstva

Osnovni su rečenični članovi

**SUBJEKT – PREDIKAT – OBJEKT – PRILOŽNE OZNAKE.**

Dodaci imenicama nazivaju se **ATRIBUT** i **APOZICIJA**.

**PREDIKAT** je jezgra, glavni dio rečenice, njemu se dodaju ostaju članovi.

**PREDIKAT** izriče rečeničnu radnju. Lako ga je prepoznati – treba samo pronaći glagol u rečenici, npr.

*Marko spava. Ivo uči cijeli dan. Danas ćemo ići u kazalište. Iva je bila s mamom u kupnji. Brod je uplovio u luku.* itd.

Dakle, predikat može imati više glagolskih riječi kojima zajedno izričemo jedno vrijeme ili jedan način. Zato su pomoćni glagoli (*biti, htjeti*) dijelovi jednog predikata. Postoje i neki glagoli koji su po smislu nepotpuni pa ih dopuni infinitiv. Oni zajedno čine jednu glagolsku cjelinu, tj. jedan predikat, npr. *Ivo voli igrati nogomet. Za sutra trebamo učiti povijest. Želim početi učiti voziti bicikl.*

**Ostali rečenični članovi prepoznaju se po pitanjima.**

**SUBJEKT** je vršitelj glagolske radnje, glavna rečenična tema. Uvijek je u nominativu. Prepoznavamo ga pitanjima: TKO/ŠTO vrši radnju? (Pronađi ga u gornjim primjerima.)

**OBJEKT** je predmet radnje. Postoje dvije vrste objekta: izravni objekt i neizravni objekt.

**IZRAVNI OBJEKT** jest takav predmet radnje na koji ona izravno prelazi. Odgovara na pitanja za akuzativ: KOGA/ŠTO?

Npr. *Uzeo sam **knjigu**. Pišem **pismo**. Vidim **Ivanu**.* itd.

**NEIZRAVNI OBJEKT** jest takav predmet radnje na koji ona neizravno prelazi. Odgovara na pitanja za genitiv, dativ, lokativ i instrumental ili akuzativ s prijedlogom. Npr. *Bojim se **mraka**. Pišem poruku **sestri**. Pričamo o **nogometu**. Došao sam **tramvajem**. Vjerujem **u tu priču**.*

Ako je pred objektom prijedlog, takav je objekt neizravni, npr. *Razgovaramo o Marku. Zaljubljen je u Martu.*

**PRILOŽNE OZNAKE** kazuju okolnosti vršenja glagolske radnje: mjesto radnje, vrijeme radnje, način, količinu, uzrok, namjeru itd. Većina njih odgovara na ista pitanja kao i prilozi, no sada se odgovor na ta pitanja može sastojati od više riječi. Razlikujemo:

- PRILOŽNE OZNAKE MJESTA (pitanja: **Gdje? Kamo? Kuda? Odakle? Dokle?**)
- PRILOŽNE OZNAKE VREMENA (pitanja: **Kad? Otkad? Dokad?**)
- PRILOŽNE OZNAKE NAČINA (pitanje: **Kako?**)
- PRILOŽNE OZNAKE KOLIČINE (pitanje: **Koliko?**)
- PRILOŽNE OZNAKE UZROKA (pitanje: **Zašto?**)
- PRILOŽNE OZNAKE NAMJERE (pitanje: **S kojom namjerom? Radi čega?**)

*Ivo se igra ispred škole. Sutra u deset sati budi na igralištu. Brzo smo sjeli. Nisam igrao zbog ozljede. Štrajkaju radi boljih plaća.* itd.

Promotri prvu rečenicu u primjeru: ona odgovara i na pitanje za priložnu oznaku: *Gdje?*, ali i na pitanje za padež: *Ispred koga/čega?* pa bi to mogao biti i neizravni objekt.

U slučaju takvih dviju mogućnosti, prednost ima pitanje za priložnu oznaku. Dakle, to je priložna oznaka mjesta.

**ATRIBUT** je dodatak imenici ili zamjenici koji ju pobliže opisuje. Razlikujemo PRIDJEVSKI i IMENIČKI atribut.

PRIDJEVSKI atribut može biti pridjev, zamjenica ili broj, npr. *zeleni šešir, prvi rođendan, moja škola...*

(IMENIČKI je atribut imenica u različitu padežu od imenice kojoj je dodana, npr. *škola plesa, trgovina povrćem, profesorica matematike...* Imenički atribut također može imati svoje pridjevske atribute: *škola modernog plesa, trgovina mješovitom robom...*)

**APOZICIJA** je imenica dodana imenici, a obje su u istome padežu, npr. *ribar Šime, profesorica Bilić, dječak Petar...*

Ako je imenici dodano više atributa, oni čine ATRIBUTNI SKUP, npr. *naš izvrsni učitelj matematike.*

Ako je apoziciji dodan koji atribut, oni zajedno čine APOZICIJSKI SKUP, npr. *naš učitelj Marko.*